

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. IV. De Sensibus & Interpretatione sacra Scripturæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

Quaest. IV. De Sensibus & Interpretatione sacrae Scripturae. 61

omnes vendicant Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc Sophista, verbosus, hanc universi presumunt, lacerant, docent antequam discant. Quid igitur dicturam putamus, si Biblia etiam vulgari idiomate omnibus passim concedatur, immo inculcari videret, uti solet apud Adversarios?

55. Qui habeant aut concedant licentiam legendi Biblia lingua vulgari.

Non prohibetur tamen lectio Vulgatae Latinae Editionis; quam legere possunt, qui Latine norunt. Vulgari etiam lingua possunt juxta Sylviu[m] l. 1. *Controvers. qu. 2. a. 14.* Biblia legere Parochi, Concionatores, vel qui ad id muneris aptantur. Quod saltem hic praxis habere videtur. Immo Nonnulli putant posse Biblia legere vernacule, qui Latine. Oppositum tamen probabilius esse censet. *Sylvius supra.* Quoad Religiosos ordinantur in Regula 4. Indicis: *Regulares vero, non nisi facultate a praelatis suis habita, ea legere aut emere possint.*

56. Notanda pro Germania & Belgio.

Quod vero recentior Appendix seu Annotatio ad Regulam praedictam tradit, non esse penes Episcopos aut Praelatos Regulares hujusmodi facultatem, sed penes Inquisitores, non habet locum in Germania & Belgio; ubi Inquisitores non sunt, & Episcopi hujusmodi facultates concedunt. Immo juxta *Tannerum d. 1. q. 5. n. 88.* in Germania videtur ipso usu obtentum, ut lectio Bibliorum Germanicorum, dummodo Catholicorum, non censetur illicita. Alibi quoque ob causas rationabiles Ordinarii istam prohibitionem, alioquin justissimam, & de se gravem non tam graviter uterentur, aut consuetudo seu usus aliquid de ejus rigore remisit. Nam (ut testatur *Marchant Tom. 2. Tribunalis Sacram. Tracl. 2. Tit. 2. sect. 4. q. 3. dub. 6.* & ex eo *Bassau V. Haresis n. 16.*) sicut in multis locis Belgii consuetudo invaluit, ut honestis quidem Laicis Biblia vernacula legere permittatur, dissimulatione potius pia tolerantia, quam facultate & licentia expressa: quamvis (ut idem *Marchant* addit) teneantur Pastores invigilare, tam super qualitate Editionis Bibliorum, quam super qualitate ipsorum legentium.

QUESTIO 34.

De Sensibus & Interpretatione Sacrae Scripturae.

56. Sensus Scripturae alius est Litteralis qui & historicus, alius mysticus, qui & spiritualis vocatur. Ille dicitur, quem verba ex intentione loquentis, scilicet Spiritus sancti, immediate significant, sive proprie, sive metaphorice. Quod addo: nam etiam sensus metaphoricus est vere litteralis, sed improprie. Et hujusmodi metaphoricis locutionibus Scriptura scaturit. Immo plures sententiae intellectae ad litteram propriam sine metaphora, et *Hermeo Sum. Theol. Pars III.*

sunt absurdae. Unde sicut nullus est locus sine alterutra significatione, quam verba ex intentione Spiritus sancti habent, sic necessario omnis habet sensum aliquem litteralem. Estque idem sensus efficax ad probandum dogmata. Regulariter tamen, & nisi aliquid obstat, retinenda est propria verborum significatio; juxta receptam regulam *Augustini lib. 2. de Doctrina Christi, cap. 15.*

Sensus mysticus est, qui non significatur immediate per verba, sed potius per res ipsas gestas aut gerendas. Qui sensus non est efficax ad probandum, nisi aliunde ipsa Scriptura, aut Ecclesiae declaratione, aut Patrum consensu constet esse vere intentum a Spiritu sancto. Prout in Evangelio Christus & Apostoli frequenter Scripturas vel Historias veteris Testamenti mystice explicant, v. g. de Jona in ventre ceti, de Isaac & Imael, de osse non comminendo in Agno Paschali, de serpente aeneo, de petra, undeeducta est aqua de non alligando os bovi trituranti &c. Eodemque usi sunt ceteri Patres & posteriores Doctores.

58. Alius est Allegoricus, alius Anagogicus, alius Tropologicus.

Est autem juxta Theologos triplex, Allegoricus scilicet, qui respicit Christum & Ecclesiam militantem, adeoque res fidei; Anagogicus, qui respicit res aeternae vitae, nolque eod trahit seu sustollit, ut vox Graeca significat: & Tropologicus, qui respicit mores, unde & sensus moralis dicitur. Quamvis sint etiam plurima Scripturae loca, quae ad litteram seu in sensu litterali agunt de Christo aut Ecclesia, de caelesti beatitudine, aut instruunt mores. Itaque sensus mysticus, si sit Allegoricus, credenda, si Tropologicus, agenda, si Anagogicus, speranda spectat. Inde sunt vulgati verus:

*Littera gesta docet, quid credas Allegoria,
Moralis quid agas, quod tendas Anagogia.*

Apud veteres tamen non semper sensus mysticos taliter inter se distinguunt, ut fuisse ostendit noster *Sasbath in Opusculo de Scripturarum Sensibus* praefixo ejusdem Commentario in *Isaiam*. Nam allegoriam aliquando extendunt ad omnem sensum mysticum, & tropologiam vocant, quam nos allegoriam, Theoriam vero, quam nos anagogiam; nos autem allegoriam, vocem de se generalem, restringimus ut supra, de facto vocis propriae. Hi quatuor sensus applicantur quatuor Doctoribus; Hieronymo litteralis, Ambrosio allegoricus, Gregorio tropologicus, Augustino anagogicus; in quibus singuli excelluisse videntur.

59. De sensu accommodatio.

Praeter hos sensus dari solet alius, qui dicitur accommodatius. Quae ratione manifestum est, Ecclesiam in divinis Officijs frequenter aliqua Scripturae loca accommodare his vel illis Sanctis, v. g. illud *Eccli. 44.* dictum de Noe: *Inventus est iustus, & in tempore iracundiae factus est reconciliatus.*

Alterutra habet omnem Scriptura.

Estque efficax ad probandum.

Proprie regulariter tenendus.

57. Quid sensus mysticus, & an efficax ad probandum.

58. Alius est Allegoricus, alius Anagogicus, alius Tropologicus.

Aliter interdum haec voces reperiuntur usurpatae apud Veteres.

59. De sensu accommodatio.

60. *Non est inventus similis illi . . . qui conservavit legem excelsi, accommodat cuius Confessori Pontifici. In quo etiam frequens & dulcis est S. Bernardus. Immo ipsa Scriptura quandoque alterius Scripturae verbis utitur accommodando illa ad alium sensum; p̄sunt verba, quae Zachar. 4. dicuntur de Jesu filio Josedech & Zorobabel, applicantur Enoch & Eliae Apoc. 11: Hi sunt duo olivae & duo candelabra &c. Verum cum Spiritus sanctus non intenderit significare id, ad quod locus Scripturae accommodatur, fit, ut non sit proprie ipsius Scripturae sensus.*

60. *An & quomodo sensus mysticus valeat ad probandum.*

Mysticus sensus valet aequè ad probandum, dummodo constet Scripturam, de qua agitur, verè habere talem sensum, seu illum verè esse intentum à Spiritu sancto: cum non magis mentiri is possit aliquid significando immediatè verbis, quàm mediantibus rebus. De sensu autem isto ex alijs Scripturis, novi praesertim Testamenti, Concilijs, Patrum consensu, constare potest. Interdum etiam vehementissima illius conjectura desumitur ex ipsa figura & rei postea exhibitae proportionem, ex qua frequenter sensus mysticos erant Doctores ac Interpretes Scripturae. Quia tamen sensus litteralis est magis apertus & obvius, ac de mystico non facilè constat, an vel quis sit verè intentus à Spiritu sancto; idcirco regulariter à solo sensu litterali firmiora ducuntur argumenta. Ad quae solum vult Hieronymus l. 2. in Matth.

61. *An idem Scripturae locus interdum habeat plures sensus litterales.*

Petes an idem Scripturae locus possit habere plures sensus litterales? Resp. Affirm. non quòd semper illos habeat, aut sine justa ratione asseri possit, quòd habeat, sed quòd interdum id contingat. Ita enim docet D. Thomas varijs locis, Melchior Canus, Alphonsus à Castro, Bellarminus l. 3. cap. 3. & alij passim. Idem indicant Patres, signanter Augustinus l. 2. de Doctrina Christ. c. 27. & l. 12. Confess. c. 26. & l. 11. de civit. c. 19. Ratio est: quia sic Deus facere potuit, assumendo verba, quae diversa, verè tamen, ex mente ipsius Dei significent; ad quod lingua Hebraica est maximè idonea, utpote in qua, una eademque vox scripta plures frequenter habet significationes: quòd autem de facto id fecerit, spectat ad profunditatem & fecunditatem divini eloquii, & commendationem infinitae loquentis sapientiae. Et sic illud Isai 53. Generationem ejus quis enarrabit, aptissime ad contextum & rei veritatem explicatur de aeterna (de qua multi Patres illud intelligunt) ac simul de temporali (de qua alij Patres illud explicant) Christi in utero Matris generatione; ut explicat Augustinus, Hieronymus, Cyrillus, apud A. Lapide in dictum locum idem sentientem. Similiter illud Psal. 2. Ego hodie genui te, diversos sensus litterales habet: ut videlicet sit sermo

de generatione, tum divina, tum temporali seu incarnatione, tum etiam juxta Plures conformiter ad ea quae habentur Act. 13. & resurrectione à mortuis, quae est quaedam nova natiuitas seu regeneratio. Vide A. Lapide in c. 13. Actuum. Molina x. p. 9. 27. a, 1. d. 2. & alios. Similiter illud Gen. 1. in principio, significat principium temporis, & simul principium divini operis, q. d. In principio quando cepit mundus existere, ante omnia fecit Deus caelum & terram. Plura alia loca ex Hebraico textu, additè differentià inter Septuaginta & Hieronymi versionem, Varii congerunt. Latum proterò ad hoc discrimen erit inter dicta hujusmodi Dei, & ambigua daemonum oracula: haec enim dabantur ex intentione decipiendi per unum sensum fallum, artificiosè occultato altero sensu verò: at Deus non intendit decipere ingerendo aliquem sensum fallum, sed instruere per diversos sensus veros, quos cupit sciri ac studiosè indagari.

62. *An Scriptores sacri quemlibet sensum sacrae Scripturae cognoverint, & intenderit? Ad quod responderetur, quòd cum sensus verus ac legitimus sacrae Scripturae pendeat à primario Auctore Spiritu sancto, fieri absolute possit, ut Scriptores unum sensum, etiam fallum, intendente, Spiritus sanctus ipso inscio alium verum intendat. Quo modo Caiphas necessitatem mortis Christi prophetavit, Joan. xi. cogitans ipse sensum ablonum & politicum, Spiritu sancto alium verum intendente. Similiter fieri posset, ut Scrip̄tor esset instar meri amanuensis, non intelligens ea, quae Spiritu sancto dictante scriberet, & qualis nihilominus futura auctoritatis. Credendum tamen omnino est, Spiritum sanctum simul inspirasse sensum eorum, quae Scrip̄toribus Hagiographis scribenda dictavit, uti sanè facere potuit, & decuit, & Doctores supponunt. Idem exigebat ratio perfecta Scrip̄toris à Spiritu sancto impulsus, ut quae scribat, intelligat. Neque enim aguntur à Spiritu sancto more arreptitiorum, qui non intelligunt, quae malo spiritu movente linguam loquuntur, nec se cohibere possunt (cujusmodi apud Gentiles erant vates deorum, & apud Montanistas p̄fica & Maximilla prophetissa) sed divinitus elevati, inspiratèque mysterii cognitione, libero voluntatis motu ea locuti sunt aut scripserunt. Unde etiam credibile est, eos fuisse conscios singulorum sensuum litteralium, si forte plures eadem sententia haberet; quamquam simpliciter sufficere potuisset unum bonum ab ijs accipi & intendi, ceteris eis occultatis. Verosimiliter tamen solum consuevit interdum in Scrip̄tore fuit notitia illius quod significare intendebat. Pariter credibile est, sensus mysticos, praecipuis praesertim viris, puta Moyse,*

Isaie,

Itaque, Davidi &c. fuisse notos. Quamvis neque hoc sit necesse. Posito tamen, quod sensus aliquis non fuerit Scribenti revelatus, debuit postea eidem vel alteri revelari, ut inde aliis innotesceret.

63.
Vnde sensus
literalis sic
colligendus.

Si ulterius queratur, unde sensus literalis Scripturæ sit colligendus. Resp. Interdum unus locus Scripturæ obscurior explicatur per alium clariorem, in quo idem apertius dicitur, vel qui si videatur primâ fronte contrarius, indicat alterius obscurioris sensum esse alium, aut alterutri adhibendam aliquam limitationem vel distinctionem. Item ubi fidei articulus tangitur & locus est obscurior, ad Ecclesiæ traditionem seu declarationem, sive Concilia recurrendum est, in quibus verus ejusmodi Scripturarum sensus est declaratus. Insuper attendenda est Expeditio Veterum; qui si inter se non conveniant, liberum est sequi sensum, qui ex pluribus ab Ecclesia non rejectis cuique verosimilior videtur. Plurimum etiam juvat Theologia Scholastica, ut sine erroris periculo in Scriptura sacra, uti & in Patrum scriptis, versemur; prout etiam difficultates potiores Scripturæ in Theologia discutuntur. His accedit frequenter recursus ad textum Hebraicum & Græcum, aliasque Versiones. Juvant quoque ceteræ scientiæ naturales; sic tamen, ut ubi aliæ scientiæ, Philosophicæ v.g. Scripturæ adversari videntur, huic potius illæ sint adaptandæ, quam contrâ. Denique attendendus est maximè verborum & sententiarum antecedentium & consequentium congruentia & contextus, qui ad sensum genuinum eruendum ordinariè plurimum utilis est. Btli frequenter in Proverbiis & Ecclesiastico, ac nonnunquam in Prophetis ac Psalmis sint sententiæ à contextu independentes, vel subitaneus transitus ab unâ re ad aliam. In sensibus mysticis antecedentia & consequentia non sunt ita necessariò componenda: sed satis est, si sensus non sit contortus, aptèque quadret; eritque melior, quò magis in littera fundatus.

Pro meliori insuper intellectu Sacri textus solent Canones seu regulæ quædam generales assignari, quas frequenter præmittunt Interpretes suis Commentariis.

Possit denique hic agi de infalibili sacre Scripturæ interprete, an & quis sit. Sed de hoc commodius infra agetur.

QUESTIO V.

De Traditionibus.

64.
Vnde accipiuntur
verba Traditi-
onis.

TRADITIO generatim sumitur pro doctrina ab uno alteri communicata: idque interdum, etsi doctrina ipsa sit perniciosa, legique Dei contraria; qualis erat traditio Phariseorum redarguta à Christo *Matth. 15.* vel etsi sit inutilis, fidelibusque onerosa, qualis erat apud Nonnullos tem-

pore *Augustini* de terra nudo pede per octavas non calcanda, de qua & similibus fert iudicium *Epist. 119. c. 19.* Præterea nomen Traditionis tribuitur doctrinæ, tam scripto, quam vivâ voce traditæ; prout *Act. 6.* lex per Moysen data exprimitur nomine traditionum. Et *2. ad Thess. 2.* dicitur: *Teneo traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per Epistolam.* Strictè tamen & ad sensum præsentis loci solet à Theologis sumi hoc nomen pro doctrina non scripta, sed vivâ voce traditâ, sive postmodum ab aliis scripta sit, sive non. Quod addo: nam ea quæ à Christo vel Apostolis Ecclesiæ fuerunt vivâ voce tradita, nec ab illidem aut aliis Scriptoribus Hagiographis litteris mandata, sunt propriè traditiones, Verbumque Dei non scriptum, etsi postmodum ea litteris consignata sint à Patribus vel Conciliis. Quemadmodum consuetudines variorum locorum censentur jus non scriptum; etsi illæ ipsæ sint postea in aliquod scriptum relectæ.

Traditio porro hæc alia est Divina, quæ nimirum ab ore Christi profecta, & tamen sacre Scripturæ inserta non est, neque ab Apostolis scripto consignata; qualis ex magna parte est doctrina de materia & forma Sacramentorum: alia Apostolica, quæ profecta est ab ipsis Apostolis, qui eâ Ecclesiæ, divino tamen instinctu, tradiderunt; prout ab iis traditi sunt varii ritus Sacramentorum, jejunium quadragesimæ, quatuor tempora, celebratio diei Dominicæ &c. Interdum tamen etiam hæc vocantur divina, quod ex Dei inspiratione provenierint; ut & contra divinæ appellantur Apostolicæ, quod per Apostolos sint Ecclesiæ comunicatæ. Utraque etiam vocatur rectè Traditio Ecclesiæ; quia nimirum illa est traditionum præfatarum depositaria & custos, ac per eam ipsæ nobis innotescunt. Alias nonnunquam antiquæ consuetudines paulatim introductæ, Traditiones Ecclesiasticæ vocantur; quæ interdum sunt universales, interdum particulares, servatæ scilicet in locis quibusdam, & non in aliis. De quibus posterioribus regulam tradit *Augustinus Epist. 118. c. 5.* ut quisque se accommodet mori Ecclesiæ, in qua est. His præmissis

Catholica veritas contra Novatores nostros indubitanter tradit, non solum Verbum Dei scriptum, sed etiam non scriptum, sive Traditiones esse habendas pro regulâ fidei & religionis, ac pari veneratione recipiendas. Unde *Tridentina Synodus* (ut iuxta *Trinitatem ejusdem verbis sess. 4.*) perspicuus veridicium in *libris scriptis, & sine scripto traditionibus, qua ipsius Christi ore ab Apostolis accepta, aut ab ipsis Apostolis, Spiritu sancto dictante, quasi per manus tradita, ad nos usque pervenerunt, Orthodoxorum Patrum exempla secuta, omnes libros, tam veteris quam novi Testamenti, cum utriusque unius Deus sit auctor; nec*

65.
Alia est Divina.

Alia Apostolica.

Alia Ecclesiastica, sive universalis, sive particularis.

66.
Traditiones sunt necessariæ ad salvandam fidem.

denitum & alia cetera.